

Latvijas Zinātnes padome

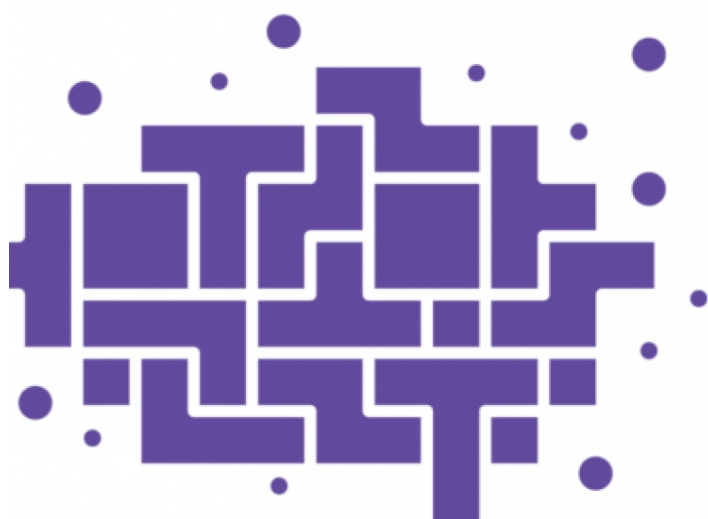
Kā rodas personālitātes un kāpēc ir depresija? Fenotipiskās variācijas fizioloģisko mehānismu un adaptīvo funkciju izpēte socialitātes un plēsēju radītā stresa apstākļos

Statuss: Noslēdzies

Publicēts: 22.03.2024.

Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekti

(FLPP)

FLPP

FUNDAMENTĀLO UN LIETIŠĶO PĒTĪJUMU PROJEKTI

Kā rodas personālitātes un kāpēc ir depresija? Fenotipiskās variācijas fizioloģisko mehānismu un adaptīvo funkciju izpēte socialitātes un plēsēju radītā stresa apstākļos

Sākums: 31.08.2018 Noslēgums: 31.08.2021

Projekta numurs

—● Izp-2018/1-0393

Finansējums

—● 270 000 EUR

Projekta vadītājs

—● Indriķis Krams

Projektu īsteno

Zinātnes nozares

Bioloģija

Kopsavilkums

Projekta mērķis ir pētīt uzvedības predispozīciju (personalitāšu) idiosinkrāziju (uzvedības idiosinkrāzija - vienkāršu uzvedības formu variācija viena organisma ietvaros ir mazāka par starporganismālo variāciju) un tās adaptīvo vērtību vides izmaiņu kontekstā. Projektā tiks pētītas vienkāršas uzvedības formas: fototakse, negatīvā ģeotakse, termotakse, lateralizācija, pētnieciskā aktivitāte, stresa rezistences indikatori kukaiņu attīstības ātruma atlases līnijās. Atšķirīgu attīstības ātrumu līniju organismi tiks pakļauti blīvuma un plēsonības inducētam stresam, lai izpētītu ģenētisko un vides faktoru ietekmi uz uzvedības idiosinkrāziju. Projektā tiks pētīts, kā dažādu veidu stress ietekmē attīstību, ķermenī esošo ķīmisko elementu sastāvu, mikrobiomu, iekaisuma citokīnu koncentrācijas, ar stresu un depresiju saistīto gēnu ekspresijas, adenozintrifosforskābes veidošanās ātrumu, kā arī organismu iemācīšanās spējas un iemācīšanās ātrumu, atmiņas ilgumu. Šajā pētījumā tiks noskaidrots vai plēsēju izraisītā stresa ietekme atšķiras no blīvuma radītā stresa ietekmes uz fenotipa attīstību, un, vai uzvedības idiosinkrāzija atšķirīgu personalitāšu gadījumos ir atkarīga no iekaisuma procesiem nervu sistēmā. Šis projekts pilnībā atbilst izvēlētajam prioritārajam virzienam zinātnē. Daudzi organismi izmirst bieži vien nevis tāpēc, ka vides un klimata izmaiņas tiem atņem vitāli svarīgus resursus, bet gan tāpēc, ka tie ir pakļauti stresa ietekmei - to stresa rezistence nav pietiekama izdzīvošanai. Šis projekts ir veltīts fizioloģisko un molekulāro mehānismu, kas atbildīgi par individuālās mainības cēloņiem, izpētei. To izziņa var palīdzēt apdraudēto sugu ātrākai adaptācijai vides un klimata pārmaiņām. Projekta rezultāti uzlabos zināšanas par saiknēm starp stresu, attīstību ontogēnēzē, uzvedību un tādām nervu sistēmas iekaisuma slimībām kā depresija. Projekta gaitā tiks pētīti attīstības posmu sensitīvie periodi, kas ietekmē personalitāšu jeb uzvedības predispozīciju veidošanos un sniegs jaunas ziņas par personalitāšu adaptīvo dabu. Projekta realizācijas rezultātā tiks izstrādātas rekomendācijas vides aizsardzības speciālistiem par to, kā var uzlabot aizsargājamo un apdraudēto sugu stresa rezistenci. Zinātniski pamatota stresa ietekmes mazināšana var pozitīvi ietekmēt un konceptuāli mainīt apdraudēto sugu aizsardzības stratēģijas.

Projektu konkurss:

Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu 2018. gada 1. atklātais konkurss

Projekta īstenošanas zinātniskā un sociālā ietekme ir apkopota pārskatā [PDF](#)

Projekta rezultāti [PDF](#)

<https://www.lzp.gov.lv/lv/projekts/ka-rodas-personalitates-un-kapec-ir-depresija-fenotipiskas-variācijas-fiziologisko-mehanismu-un-adaptīvo-funkciju-izpete-socialitates-un-pleseju-radita-stresa-apstaklos>